

Narečne tvorjenke s priponskim obrazilom *-ica* iz pomenskega polja »človek« (po gradivu za SLA 1)

Mojca Horvat

Cobiss: 1.01

V prispevku je prikazan eden izmed možnih načinov sekundarne interpretacije narečnega gradiva iz Slovenskega lingvističnega atlasa (SLA) 1, izdanega leta 2011, pri čemer so v središču tvorjenke s priponskim obrazilom *-ica*, katerih razvrstitev je potekala v skladu z morfemsko zgradbo priponskega niza in v skladu z besednovrstno pripadnostjo motivirajoče besede. Pogostnost in zemljepisna razporeditev analiziranih poimenovanj je ugotavljana s pomočjo besedotvorne karte.

Ključne besede: besedotvorje, pomenotvorje, narečja, priponsko obrazilo *-ica*, Slovenski lingvistični atlas

Dialect derivatives with the suffix *-ica* from the semantic field 'man'

This article shows a possible secondary interpretation of the dialect material in volume 1 of *Slovenski lingvistični atlas* (Slovenian Linguistic Atlas, SLA 1), published in 2011. It focuses on derivatives with the suffix *-ica* that were classified according to the morpheme structure of the suffix and the part-of-speech category of the motivated word. The frequency and geographical distribution of the expressions analyzed are determined using a word-formation map.

Keywords: word formation, meaning formation, dialects, suffix *-ica*, *Slovenian Linguistic Atlas*

0 Uvod

Namen pričujoče razprave je večdelen: (a) prikazati eno izmed možnosti nadaljnje obdelave gradiva, analiziranega v Slovenskem lingvističnem atlasu (SLA) 1, ki s prvokratnim kartiranjem in komentiranjem še zdaleč ni bilo izčrpano, (b) prispevati k doslej v slovenskem prostoru redkim raziskavam besedotvornih značilnosti narečne zvrsti, (c) ugotoviti oblikovne, pomenske ter sistemsko- in zemljepisnorazvrstitvene značilnosti narečnega besedja, tvorjenega s priponskim obrazilom *-ica*.

Za pričujočo razpravo je bilo izbrano tvorjeno samostalniško besedje iz SLA 1 z najpogostejšim priponskim obrazilom, tj. *-ica*, ki tvori okrog 140 različnih poimenovanj, pred drugim najpogostejšim obrazilom, ki je *-ec*, z okrog 100

različnimi pojavitvami. Da je *-ica* ena »najpogostejših in najtvornejših slovenskih pripon« (Bajec 1950: 100), so doslej potrdile že številne besedotvorne raziskave tako knjižnega (npr. Stramljič Breznik 1999a: 35, 59, 96, 106, 112, 118–119; 2010: 61–64) kot narečnega besedja (npr. Horvat 2012: 338).

0.1 Dosedanje besedotvorne raziskave slovenskih narečij

Slovensko narečno gradivo je bilo doslej analizirano zlasti na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski in leksikalni (prim. Kenda-Jež 2006; Toporišič 1987), manj¹ pa na besedotvorni ravni. Vzroke za to je mogoče iskati v več smereh: če imamo pri raziskovanju knjižnega jezika katere koli jezikovne ravnine pred sabo le en jezikovni sistem, je treba pri raziskovanju prostorske zvrsti uzavestiti popolnoma drugačno jezikovno podobo, kjer število jezikovnih sistemov naraste ničlikokrat oz. tolikokrat, kot je krajevnih govorov nekega idioma.² Hkrati velja upoštevati načelo, da so zanesljive besedotvorne raziskave posameznih jezikovnih sistemov največkrat mogoče šele po kvalitetno in kvantitetno dovoljšnjem naboru glasoslovnih in oblikoslovnih raziskav, kjer pravzaprav sledimo načelu, da so raziskave t. i. hierarhično višjih jezikovnih ravnin mogoče ob natančnem poznavanju zakonitosti t. i. hierarhično nižjih jezikovnih ravnin oz., povedano posplošeno, kjer sledimo smeri preučevanja stanja in razvoja od najmanjših k največjim elementom posameznega sistema. Ob izpolnjevanju navedenih pogojev je torej verjetnost za nove narečne besedotvorne raziskave v slovenskem narečjeslovju večja.

Dosedanje raziskave slovenskega narečnega besedotvorja so nastale predvsem znotraj leksičnih oz. znotraj onomastičnih raziskav (tj. analiz ledinskih, osebnih in hišnih imen) za posamezna manjša sklenjena zemljepisna območja, redke samostojne razprave pa obravnavajo predvsem posamezne besedotvorne pojave na zemljepisno zamejenih območjih (npr. Lenček 1992; Merku 1999; Stramljič Breznik 1994; 2006, Unuk 1997), starejšo leksiko, npr. vzhodnoštajersko imenje pri Dajniku (Rajh 2002) ali pa so kontrastivnega tipa (narečje : knjižni jezik) (Stramljič Breznik 1999b).

Geolingvistično je bilo slovensko narečno besedje doslej interpretirano v monografskih razpravah in v številnih znanstvenih člankih (o dosedanjih vseslovenskih in področnih geolingvističnih delih o slovenskih narečjih gl. Smole 2006), številne izmed njih so povezane s projektom SLA (Benedik idr. 2010; SLA 1), kot plod študentskega seminarskega ali diplomskega dela tudi manjša besedna atlasa (Rebrica 2004, Smole 2003), prav tako za namene geolingvističnih raziskav pa je bila množica slovenskega narečnega besedja morfonološko analizirana v okviru širšega, tj. vseslovenskega projekta Slovanski lingvistični atlas (25 krajevnih govorov) ter v okviru Evropskega lingvističnega atlasa (8 krajevnih govorov) – pri vseh omenjenih so v ospredju predvsem glasoslovne, oblikoslovne in leksikalne analize, ob relevantnem gradivu pa je k temu pritegnjena še besedotvorna analiza.

¹ O razmeroma poznih narečnih besedotvornih raziskavah tudi v poljskem narečjeslovju piše Reichan 1998: 259.

² V mrežo krajev za SLA je vključenih 413 krajevnih govorov.

Znotraj zemljepisno manjšega območja kot v slovanskem in evropskem jezikovnem atlasu so besedotvorne značilnosti 11 slovenskih krajevnih govorov predstavljene tudi primerjalno z drugimi južnoslovanskimi jeziki ob besedju iz pomenskega polja »živali« (Pomianowska 1970). Samostojna vsenarečna besedotvorna raziskava, ki vključuje uporabo geolingvističnih tehnik, je vezana na besedje pomenskega polja »kulturne rastline« in je nastala v sklopu disertacije (Horvat 2012).

Narečne besedotvorne raziskave je tako glede na cilj in zemljepisni obseg mogoče razvrstiti v več tipov: (1) raziskave s ciljem analize besedotvornih značilnosti, tj. nabora, funkcije in razvrstitvenih lastnosti besedotvornih sredstev v **posameznih jezikovnih sistemih** (v primeru narečjeslovja so to posamezni krajevni govori), z manjšim zemljepisnim obsegom (2) raziskave s ciljem (a) ugotovitve sopomenskosti besedotvornih sredstev na **določenem zemljepisnem območju** (določenega narečja, določene narečne skupine (z več narečji) ali določenega idioma), npr. priponskih obrazil *-jak*, *-ica*, *-išče* ... (b) ugotovitve besedotvornih sredstev za izražanje določenega besedotvornega pomena na določenem zemljepisnem območju (npr. za izražanje besedotvornega pomena vršilca dejanja: *-ač*, *-(n)ik*, *-lec*), (3) raziskave s ciljem ugotavljanja produktivnosti, funkcije in zemljepisne razširjenosti posameznih besedotvornih sredstev (npr. za priponsko obrazilo *-ica*), primer katere predstavlja ta prispevek.

0.2 Gradivo

Gradivo za pričujoči članek je bilo pridobljeno s pomočjo odzadnjega seznama iztočnic v besednem kazalu³ (SLA 1.2: 368–380), iz katerega so bile izpisane vse iztočnice, ki na strukturni ravni izkazujejo obliko *besedotvorna podstava* + *-ica*, brez izhodiščnega ločevanja na poimenovanja besedotvornega oz. pomenotvornega nastanka. Nekateri leksemi se v narečnem gradivu pojavljajo v različnih številih in sklonskih oblikah, pri katerih so bili pri poknjiževanju in uvrščevanju v odzadnji seznam končniški morfemi izpuščeni in nadomeščeni z vezajem, v prav taki obliki pa so prikazani tudi tukaj (npr. *trepalnic-*, *ustnic-*, *vejic-* ...). V drugi fazi so bile za izpisane iztočnice iz knjige Komentarji (SLA 1.2) prepisane morfološke analize⁴ poimenovanj, s pomočjo katerih je tvorjenke moč uzreti v luči morfemizacije. Z vidika pomenske uvrstitve spada analizirano besedje skladno s SLA 1 v pomensko polje »človek«, izmed katerih jih je največ uvrščenih v podpolje »telo«, sledijo poimenovanja za bolezni, najmanj jih poimenuje družinske člane.

³ Odzadnji seznam iztočnic v besednem kazalu SLA 1.2: 367–380 je zasnoval in glavnino dela zanj opravil Peter Weiss.

⁴ Te se nahajajo v drugem poglavju komentarjev h kartam SLA, naslovljenem *Morfološka analiza*, v katerem je »prikazana oblikovna/morfemska zgradba poknjiženih oblik kartiranih leksemov v praslovanski izrazni podobi« (Šekli 2011b: 16). Avtorji morfoloških analiz so Januška Gostenčnik, Mojca Horvat, Tjaša Jakop, Karmen Kenda-Jež, Vlado Nartnik, Urška Petek, Vera Smole, Matej Šekli, Jožica Škofic in Danila Zuljan Kumar.

1 Opredelitev pojmov

V nadaljevanju bodo opredeljeni termini tvorjenost (motiviranost) besede, večkratna motiviranost tvorjenke, priponski niz in priponski morfem.

1.1 Tvorjenost (motiviranost) besede

Razmerje med netvorjeno in tvorjeno besedo je mogoče ugotavljati z vidika zgradbe besed in njihove motiviranosti/nemotiviranosti ter na podlagi ugotavljanja obstoja/neobstoja besedotvornega predhodnika oz. motivirajoče besede neke besedne enote.

V Slovenski slovnici (Toporišč 2000: 149) je razmerje tvorjena : netvorjena beseda opredeljeno z vidika zgradbe besede, kjer so netvorjene besede z besedotvornega stališča pojmovane kot enodelne, tvorjene pa kot dvodelne, tj. zgrajene iz podstave in obrazila, v Enciklopediji slovenskega jezika (Toporišč 1992: 336) pa kot besede, nastale po besedotvornem algoritmu katere izmed besedotvornih vrst. Ada Vidovič Muha (2000: 39) ločuje tvorjenko od netvorjenke na podlagi morfemske obremenjenosti, pri čemer so tvorjenke opredeljene kot »[b]esede z najmanj enim morfemom več, [pri čemer je] njihova morfemska zgradba [...] zapletenejša, večja pomenska obremenitev pa pričakovana«. Irena Stramljič Breznik (2004: 31–32) govori o tvorjenki oz. motivirani besedi, kadar je izrazno in pomensko razmerje med podstavo in iz nje nastalo tvorjenko razvidno na sinhroni ravni, v širšem smislu pa, kadar je besedi mogoče ugotoviti vrsto motiviranosti, ki je lahko:

- (a) **zvočna** ali **imitativna**, pri kateri so izhodišče motivacije posnemovalni medmeti,
- (b) **pomenska** ali **semantična**, pri kateri se novi pomeni besed ne tvorijo s pomočjo razvidnih besedotvornih sredstev, tj. obrazil, temveč z metaforičnim ali metoni-mičnim prenosom, pri čemer beseda ohrani svojo morfemsko zgradbo, in
- (c) **pomensko-morfemska**, ki omogoča sistemsko tvorbo novih besed, ki jih na podlagi istega korena družimo v besedno družino (*ajdišče, ajdovica, ajdo-vec*), na podlagi istih obrazil pa v isto pomensko skupino (npr. izražanje po-mena manjšalnosti s priponskim obrazilom -ica: *deklica, rokica, žnabljica*).

Opredelitev tvorjenke z oblikovnega vidika, kakor jo pojmuje klasično analitično besedotvorje, besedotvorno motiviranost besede razlaga na podlagi sinhrono raz-vidnega/nerazvidnega besedotvornega predhodnika oz. motivirajoče besede in/ali besedotvornega obrazila tvorjenke znotraj opazovanega jezikovnega sistema, pri čemer ugotavlja štiri možne kombinacije (Šekli 2011a: 218):

- (a) prisotnost besedotvorne podstave in prisotnost besedotvornega obrazila – zgradba tvorjenke je razvidna *neposredno*,
- (b) odsotnost besedotvorne podstave in prisotnost besedotvornega obrazila – zgradba tvorjenke je razvidna *posredno* iz strukturno vzporednih tvorb, besedotvorna podstava pa iz besedne družine,
- (c) prisotnost besedotvorne podstave in odsotnost besedotvornega obrazila – zgradba tvorjenke je razvidna *posredno*,
- (č) odsotnost besedotvorne podstave in odsotnost besedotvornega obrazila – na-stala enota je sinhrono *netvorjena*.

1.2 Večkratna motiviranost tvorjenke

Tvorjenke z več možnimi morfemskimi segmentacijami⁵ (tip *grešnik*) je mogoče členiti na več načinov (*greš-n-ik* oz. *greš-nik*), kjer imamo opravka z več različnimi besedotvornimi obrazili (*-ik* : *-nik*), vsako s svojim besedotvornim pomenom. Tvorjenka *grešnik* je lahko tako hkrati motivirana na podlagi več besedotvornih predhodnikov: (1) kot izpridevniška tvorjenka (*grešn-ik*) z obrazilom *-ik* in besedotvornim pomenom nosilec lastnosti, (2) kot izsamostalniška tvorjenka (*greš-nik*) z zloženim priponskim obrazilom *-nik* in besedotvornim pomenom opravkar in kot (3) izglagolska tvorjenka (*greš-nik*) z zloženim priponskim obrazilom *-nik* in besedotvornim pomenom vršilec dejanja. Pri tovrstnih tvorjenkah je tako mogoče na podlagi reinterpretacije morfemskih meja računati na nastanek zloženih priponskih obrazil, npr. *-nik*, *-nica*, *-njak*, *-ovec*, *-ovje*, *-ovišče*, ter na posledično spremembo besedotvornega pomena tvorjenke. V pričujoči razpravi so tvorjenke, ki izkazujejo več možnih morfemskih segmentacij, interpretirane na več načinov ter v skladu s tem opredeljene z več možnimi besedotvornimi pomeni.

1.3 Priponski niz, priponski morfem

S pojmom *priponski niz* je razumljen niz priponskih morfemov višjestopenjske tvorjenke, (npr. *-ov-n-ica*, *-in-ica*, *-ar-ica*), s pojmom *priponski morfem* pa eden izmed morfemov priponskega niza tvorjenke, npr. *-n-* v nizu *-n-ica*. Vpeljava obeh pojmov olajšuje razumevanje različnih interpretacij večkrat motiviranih tvorjenk.

2 Narečna poimenovanja z *-ica* iz pomenskega polja »človek«

Za obravnavana poimenovanja ugotavljamo, da je večji delež teh nastal z besedotvornimi postopki, in sicer z izpeljavo, manjši delež pa s pomenotvornimi postopki (s pomenskimi prenosi, tj. z metaforo, manj po z metonimijo).

Poimenovanja, nastala z besedotvornimi postopki, je mogoče v skladu s sinhrono razvidno/nerazvidno besedotvorno podstavo oz. besedotvornim obrazilom razvrstiti v več skupin: (a) tvorjenke z razvidno besedotvorno podstavo in razvidnim besedotvornim obrazilom, ki jih je na podlagi morfemske zgradbe in njihovih priponskih nizov mogoče razvrstiti od nižje- k višjestopenjskim (*-ica*, *-č-ica*, *-ič-ica*, *-ež-č-ica*, *-n-ica*, *-an-ica*, *-en-ica*, *-in-ica*, *-n-in-ica*, *-v/l-ica*, *-lj-ica*, *-ar-ica*, *-av-ica*), nadalje pa po besednovrstni pripadnosti motivirajoče besede (samostalniški, pridevniški, glagolski), ki pa ni vedno enoznačno določljiva; (b) poimenovanja z razvidnim priponskim obrazilom *-ica* in nejasno etimologijo korenskega morfema in (c) poimenovanja, ki na oblikovni ravni izkazujejo strukturo besedotvorna podstava + priponsko obrazilo *-ica*, a so bila s tako obliko prevzeta že iz zemljepisno stičnih idiomov (npr. *punica* 'tašča, ženinova mati').

⁵ Pojem je znan tudi v poljskem besedotvorju kot *derywat wielomotywyjny* oz. *zjawisko podwójnej motywacji* (Kowalska 2011: 130)

Besednovrstnopomenska opredelitev tvorjenk je potekala v skladu z v SLA 1 izpeljano morfemizacijo tvorjenk, kar se je izkazalo za smiselno zaradi v skupno obravnavo pritegnjenih pojavnic iz 413 različnih jezikovnih sistemov (krajevnih govorov). Morfemizacije narečnega besedja so prikazane v skupni panhroni podobi (SLA 1.2: 16–18).

V gradivu so zapisana tudi poimenovanja, nastala s pomenotvornimi postopki. Ta so v večini pomensko vezana na podpolje »telo«, dve poimenujeta bolezni, medtem ko nobeno ni v zvezi s poimenovanjem članov družine.

2.1 Poimenovanja, nastala z besedotvornimi postopki

S priponskim obrazilom *-ica* (< psl. **-ica*) se v slovenščini tvorijo **izsamostalniške** tvorjenke z besedotvornimi pomeni **ženska oblika** (*golobica, jerebica*), **manjšalnica** (*deklica, dušica, repica*) in **opravkar/opravljalnik** (*bukvica*), **izpridevniške** tvorjenke z besedotvornima pomenoma **nosilnik/nosilec lastnosti** (*golica, sušica*) in **lastnost** (*bledica*), najredkejšje so **izglagolske** tvorjenke z besedotvornim pomenom **vršilec/vršilnik dejanja** (*grabljica, perica*).

Množica tvorjenk s priponskim obrazilom *-ica* ima vmesno pridevniško pripono *-an*, kar kaže na to, da so te v veliki meri tvorjene iz pridevnikov na *-an* in imajo besedotvorni pomen nosilnik lastnosti. T. i. vmesna pridevniška tvorba, tj. besedotvorni predhodnik oz. motivirajoča beseda, se je pogosto že umaknila iz rabe, včasih pa niti ni obstajala, kar nakazuje na to, da imamo pogosto opravka z abstrahiranim zloženim priponskim obrazilom *-nica*,⁶ ki se lahko pripenja neposredno na samostalniško ali glagolsko podstavo. (Bajec 1950: 100–106)

Na podlagi strukturno enakih vzporednih tvorb je mogoče tvorjenke z *-n-ica/-nica* besedotvornopomensko opredeliti na dva načina, in sicer odvisno od morfemske interpretacije tvorjenk. Tvorjenke z *-n-ica* so lahko **izglagolske** z besedotvornim pomenom **vršilec/vršilnik dejanja**, npr. *blod-nica* (← *bloditi*) ter **izsamostalniške** s pomenom **opravkar/opravljalnik**, npr. *greš-nica* (← *greh*) oz. **prostor/mesto**, npr. *žit-nica*, vse našete pa je mogoče na podlagi reinterpretacije morfemske meje opredeljevati tudi kot **izpridevniške** z besedotvornim pomenom **nosilnik lastnosti** (← *blod-n-ica* ← *blodna* (ženska); *greš-n-ica* ← *grešna* (ženska); *žit-n-ica* ← *žitna* (kašča)). (Sławski 1974: 98; Šekli 2012: 158)

2.1.1 Tvorjenke z razvidno dvočlensko strukturo, tj. z razvidno besedotvorno podstavo in obrazilom

V prvo skupino se uvrščajo t. i. prave tvorjenke, tj. poimenovanja katerih besedotvorna podstava in besedotvorno obrazilo sta znotraj opazovanega jezikovnega sistema razvidna neposredno.

⁶ V Slovenski slovnici so s priponskim obrazilom *-nica* navedene **izglagolske** tvorjenke s pomenom **vršilec dejanja**, *porodnica*, **izpridevniške** tvorjenke s pomenom **prostor**, npr. *bolnišnica*, **izsamostalniške** tvorjenke s pomenom **prostor**, npr. *čuvajnica, cigárnica*, in **izsamostalniške** tvorjenke s pomenom **stopnjevanost** oz. **poudarjenost**, npr. *bábnica*. (Toporišič 2000: 163, 174, 181, 184)

2.1.1.1 X-ica⁷

V obravnavanem gradivskem korpusu je največ tvorjenk prvostopenjskih, večina je izsamostalniških izpeljank, izmed katerih prevladujejo tавтоloške⁸ izpeljanke, sledijo manjšalnice, redkejša so tvorjenke z besedotvornima pomenoma opravljalnik in ženska oblika, najmanj je izpridevniških (vse z besedotvornim pomenom nosilnik lastnosti), izglagolskih (z besedotvornim pomenom vršilnik dejanja) ter izpredložnozveznih izpeljank.

2.1.1.1.1 Izsamostalniške tvorjenke**(a) Tавтоloške izpeljanke**

To so tvorjenke, katerih predmetni pomen je enak predmetnemu pomenu besedotvorne podstave, saj jih priponsko obrazilo besedotvornopomensko ne modificira, temveč je zgolj nosilec strukturalne funkcije.⁹

koščica 'kost, gleženj' < **košč-ic-a* ← **kost-b*, rod. **kost-i*/**košč-e* 'kost'

križice 'križ' < **križ-ic-e* ← **križ-b* 'križ'

ledvice 'ledvice' < **lēDV-ic-e* ← **lēdv-o* 'ledje, ledvica' (*V* → ∅ (*ledice*), *D* → ∅ (*levice*))

lumpice 'ledvice' < **(lump)-ic-e* ← avstr. bav. nem. *Lumpe* 'ledvica'

maruškljic 'ošpice' < **(maruškl)-ic-* ← furl. *varuscli* 'koze'

obrvice 'obrvi' < **o-brv-ic-e* ← **o-brv-* 'obrvi'

ošpic 'ošpice' ≤ **o-sv-p-ic-* ← **o-sv-p-a* 'osepnice, koze' ← **o-sup-ti se*, **o-sv-p-q se* 'osuti se, oluščiti se (o koži)'

peščica 'pest, dlan, ščepec, prgišče' < **pěšč-ic-a* ← **pěst-b*, rod. **pěst-i*/**pěšč-e* 'pest'

punjica 'prgišče' < **(puñ)-ic-a* ← **(puñ)-a* ← it. *pugno* 'pest'

pupica 'dekle' < **(pup)-ic-a* ← *(pup)-a* ← it. *pupa* 'dekle'

revica 'sirota' < **(rěv)-ic-a* ← **(rěv)-a* 'beda, revščina, žalost' ← bav. srvnem. **rōuwe*, srvnem. *riuwe* 'kesanje, žalost, bolečina, trpljenje'

stavica 'pregibi prstov' < **stav-ic-a* ← **stav-a* ← **stav-i-ti* 'staviti'

ščepica 'ščepec' < **ščep-ic-a* ← **ščep-b* 'ščepec'

škranjica 'sence' < **Skorn-ic-a* ← **Skorn-a*, **Skorn-e*/**Skorn-i* ← **skorn-i*, rod. **skorn-e* 'sence' (*S* → *š*, *sk* > *šk*)

temenica 'teme' < **tēmen-ic-a* ← **tēme*, rod. ed. **tēmen-e* 'teme, vrh, najvišji del'

tetica 'teta, ujna' < **tet-ic-a* ← **tet-a* 'teta'

ujnica 'ujna' < **uj-bn-ic-a* ← **uj-bn-a* ← **uj-bn-b* 'ujčev' ← **uj-b* 'ujec, materin brat'

vdovica 'vdova' < **v̥dov-ic-a* ← **v̥dov-a* 'vdova'

žnabljica 'ustnica' < **(žnabĭ)-ic-a* ← **(žnab(ə)ĭ)-b*/**(žnabĭ)-a* ← srvnem. *snabel* 'kljun'

⁷ Velika črka *X* nadomešča korenski morfem, mala črka *y* pa predponsko obrazilo v izpredložnozveznih tvorjenkah.

⁸ Zveza *tавтоloška izpeljanka* je prevzeta iz poljskega jezikoslovja (Kowalska 2011: 127: *derywat tautologiczny*), s katerim se v slovenskem besedotvorju zapolnjuje terminološka praznina za poimenovanje tovrstnih tvorjenk.

⁹ O strukturalni funkciji priponskega obrazila gl. npr. Kowalska 2011: 127; Sławski 2011: 57, 60, 64, 70, 77; Šekli 2012: 151.

(b) Manjšalnice

bubica 'mozolj' < **bub-ic-a* ← **bub-a* in **bqb-a* 'nekaj majhnega in okroglega'
bubljica 'mozolj' < **bub-bl-ic-a* ← **bub-a* in **bqb-a* 'nekaj majhnega in okroglega'
bulica 'mozolj' < **bul-ic-a* ← **bul-a* 'bula'
čečica 'dekle' < *(*čec*)-*ic-a* ← *(*čec*)-*a* 'dekle' ← kor. nem. *Tschätsche*, tudi *Zätsche*, *Zätsche* 'igrača, malenkost'
deklica 'hči, dekle' < **dēt-bk-ɫ-ic-a* ← **dēt-bk-ɫ-ɛ* ← **dēt-ɛ* 'otrok'
hčica 'dekle' < **dɔt-ic-a* ← **dɔti* 'hči'
luknjica 'nosnica' < **luk-n-ic-a* ← **luk-n-a* ← **lukati* 'opazovati' ali bav. nem. *Lucken* 'luknja'

(c) Opravljajnik

senica 'sence' < **sɔn-ic-a* ← **sɔn-ɔ* 'spanje'
zimica 'mrzlica' < **zim-ic-a* ← **zim-a*

(č) Ženska oblika

dinarica 'dekle' < *(*dinar*)-*ic-a* ← nem. *Diener* 'služabnik, sluga'
frajarica 'dekle' < *(*frajar*)-*ic-a* ← nem. *Freier* 'snubač'
hlapica 'dekla' < **xolp-ic-a* ← **xolp-ɔ* 'sluga, suženj, fant'
pastirica 'dekla' < **past-yř-ic-a* ← **past-yř-ɔ* ← **pas-ti* 'pasti'
švigerica 'tašča' < *(*švigər*)-*ic-a* < nem. *Schwieger*- (← nem. *Schwiegermutter* 'tašča')

2.1.1.1.2 Izpridevniške tvorjenke

(a) Nosilnik lastnosti

ljubica 'dekle' < **lub-ic-a* ← **lub-ɔ* 'ljub'
mrzlica 'mrzlica' < **mɔrz-l-ic-a* ← **mɔrz-l-ɔ* 'mrzel' < **mɔrz-ti*, **mɔrz-nq-ti* 'postati mrzlo, zmrzniti'
rdečica 'šen' < **rɔd-ɛf-ic-a* ← **rɔd-ɛf-ɔ* tož. ed. m 'rdeč' ← **rɔd-ɛ-ti* 'postajati rdeč'
srbečica 'garje' < **svɔrb-ɛf-ic-a* ← **svɔrb-ɛf-ɔ* ← **svɔrb-ɛ-ti* 'srbeti'
starica 'stara mati' < **star-ic-a* ← **star-ɔ* 'star'
suhica 'jetika' < **sux-ic-a* ← **sux-ɔ* 'suh'
sušica 'jetika' < **suš-ic-a* ← **sux-ɔ* 'suh'
ubožica 'sirota' < **u-bož-ic-a* 'ubožica' ← **u-bog-ɔ-j-b*/**u-bog-a-j-a* 'ubogi/uboga'
zadnjica 'zadnjica' < **zad-bñ-ic-a* ← **t- zad-bñ-a-j-a* ← **ta*/**tɔ*/**tě*/**tɛ* 'ta' + **zad-bñ-ɔ* 'zadnji'

2.1.1.1.3 Izglagolske tvorjenke

(a) Vršilnik dejanja

trepnjice 'trepalnice' < **trep-en-ic-ɛ* ← **trep-a-ti* 'narahlo udarjati, plahutati, kriliti, tresti'
trešljica 'mrzlica' < **trɛs-l-ic-a* ← **trɛs-l-ɔ* ← **trɛs-ti* 'tresti'

2.1.1.1.4 Izpredložnozvezne tvorjenke (y-X-ica)

ozeNic- 'obrvi, trepalnice' < **o-zěn-ic-a*
podkolenica 'piščal' < **podɔ-kolěn-ɔn-ic-a* ← **podɔ* 'pod' + **kolěn-o* 'koleno'
zanohtica 'zanohtnica' < **za-nogɔt-ic-a* ← **za* 'za' + **nogɔt-ɔ* 'noht'

2.1.1.2 X-ič-ica (-ica-ica)

2.1.1.2.1 Izsamostalniške tvorjenke

(a) Manjšalnice

mrvičica 'ščepec' < **mbrv-ič-ic-a* ← **mbrv-a* 'drobec, drobir'

špičice 'ošpice' ≤ **stɔp-ič-ic-e* ← **stɔp-ic-a*

2.1.1.3 X-ež-č-ica

2.1.1.3.1 Izsamostalniška tvorjenka

(a) Opravljalik

srbeščica 'garje, šen' < **svbrb-ež-bč-ic-a* ← **svbrb-ež-b* ← **svbrb-ě-ti* 'srbeti'

2.1.1.4 X-n-ica

2.1.1.4.1 Tvorjenke z več možnimi morfemizacijami

Navedene tvorjenke obravnavamo kot večkrat motivirane tvorjenke, saj ji je mogoče na podlagi morfemizacije besedotvornopomensko opredeljevati na dva načina – kot izsamostalniške s priponskim obrazilom -nica in z besedotvornim pomenom opravljalik oz. kot izpridevniške s priponskim obrazilom -ica in z besedotvornim pomenom nosilnik lastnosti.

črnica 'zanohtnica' < **čbrn-ɪn-ic-a* ← **čbrn-b* 'črv'/**čbrn-ic-a* ← **čbrn-b* 'črn'

lakotnica 'križ, kolk¹⁰' < **olkot-ɪn-ic-a* 'lakotnica' ← **olkot-a* 'lakota' ← **olk-a-ti* 'biti lačen'

mraznica 'mrzlica' < **morz-ɪn-ic-a* ← **morz-b* 'mraz'

nosnica 'nosnica' < **nos-ɪn-ic-a* ← **nos-b* 'nos'

pljučnica 'jetika' < **pluč-ɪn-ic-a* ← **pluč-ɪn-b* ← **pluč-a* 'pljuča'

udnica 'revma, vodenica' < **ud-ɪn-ic-a* ← **ud-ɪn-b* ← **ud-b* 'ud, člen'

ustnic 'ustnica' < **ust-ɪn-ic-a* ← **ust-a* 'usta'

2.1.1.4.2 Izsamostalniške tvorjenke

(a) Tavtološke izpeljanke

Lastnost navedenih tvorjenk je pomensko ujemanje izpeljanke s predmetnim pomenom njenega korenkega morfema. Besedotvorno obrazilo ni nosilec besedotvorne, temveč strukturalne funkcije.

ličnica 'lice' < **lič-ɪn-ic-a* ← **lič-e* 'lice'

obrvnice 'obrv' < **obrɔv-ɪn-ic-e* ← **obrɔv-* 'obrv'

pestnica 'pest' < **pɛst-ɪn-ic-a* ← **pɛst-b*, rod. **pɛst-i*/**pɛšč-e* 'pest'

2.1.1.4.3 Izglagolske tvorjenke

(a) Vršilnik dejanja

Osepnice 'ošpice', nastalo v nar. razvoju¹¹ **o-sɔp-ɪn-ic-e* ← **o-sɔp-q* se 'osuti se, oluščiti se (o koži)'

¹⁰ Prvotno gre za poimenovanje s pomenom 'vbočeno mesto na trebuhu med zadnjim rebrom in kolkom – pomenska motivacija z 'lačen' v zvezi z dejstvom, da je to mesto na telesu vbočeno le pri suhem, lačnem človeku ali živali'.

¹¹ Poknjžena oblika bi se glasila *osapnice* (SLA 1.2: 203)

potrepanice 'trepalnice' < **po-trep-a-n-ic-e*

sutnic- 'ošpice' ≤ **o-sup-t-bn-ic-* ← **o-sup-ti se*, **o-sɔp-q se* (z aferezo o-)

tipalnice 'trepalnice' < **tip-a-l-bn-ic-e* ← **tip-a-ti* 'tipati'

trepalnic- 'trepalnice' < **trep-a-l-bn-ic-a* 'trepalnica' ← **trep-a-ti* 'narahlo udarjati, plahutati, kriliti, tresti'

zmraznica 'mrzlica' < **sɔ-morz-bn-ic-a*

2.1.1.4.4 Izpredložnozvezne tvorjenke (y-X-n-ica)

nanohtnica 'zanohtnica' < **na-nogɔt-bn-ic-a* ← **na* 'na' + **nogɔt-b* 'noht'

potrepanice 'trepalnice' < **po-trep-a-l-bn-ic-e*

zagnidnica 'zanohtnica' < **za-gnid-bn-ic-a* ← **za* 'za' + **gnid-a* 'gnida'

zahnidnica 'zanohtnica' < **za-nogɔt-bn-ic-a* ← **za* 'za' + **nogɔt-b* 'noht'

zaparknica 'zanohtnica' < **za-čɔpar-ɔk-bn-ic-a* ← **za* 'za' + **čɔpar-ɔk-ɔ* 'krempelj' (+ križanje z avstr. bav. nem. *Pärtil* 'hudič')

znanohnica 'zanohtnica' < **sɔ-na-nogɔt-bn-ic-a* ali **jɔz-na-nogɔt-bn-ic-a* ← **jɔz* 'iz' ali **sɔ-* 'skupaj, z' + **na* 'na' + **nogɔt-b* 'noht'

2.1.1.5 X-es-n-ica

ritesnica 'zadnjica' < **rit-es-bn-ic-a* ← **rit-b* 'rit'

2.1.1.6 X-eš-n-ica

ritešnjice 'zadnjica' < **rit-eš-bn-ic-e* ← **rit-b* 'rit'

2.1.1.7 X-us-n-ica

ritusnica 'zadnjica' < **rit-us-bn-ic-a* ← **rit-b* 'rit'

2.1.1.8 X-an-ica

2.1.1.8.1 Izsamostalniška tvorjenka

(a) Tavtološka izpeljanka

sestranica 'sestrična' < **sestr-an-ic-a* ← **sestr-an-a* ← **sestr-a* 'sestra'

2.1.1.9 X-en-ica

2.1.1.9.1 Izpridevniške tvorjenke

(a) Nosilnik lastnosti

golenica 'piščal, meča' < **gol-ɛn-ic-a*/**gol-en-ic-a* ← **gol-ɛn-b*/**gol-en-b* 'golen' ← **gol-ɔ* 'gol, nag'

ognjenica 'mrzlica' < **ogn-en-ic-a* < **ogn-en-ɔ* 'ognjen' ← **ogn-b* 'ogenj'

vodenica 'vodenica' < **vod-en-ic-a* ← **vod-en-ɔ* 'voden' ← **vod-a* 'voda'

2.1.1.10 X-in-ica

2.1.1.10.1 Izsamostalniška tvorjenka

(a) Tavtološka izpeljanka

družinica 'družina' < **druž-in-ic-a* ← **druž-in-a* ← kolektiv od **drug-ɔ* 'sopotnik, tovariš, prijatelj'

2.1.1.11 X-n-in-ica

2.1.1.11.1 Izsamostalniška tvorjenka

(a) Tavtološka izpeljanka

nosnica 'nosnica' < **nos-ɐn-in-ic-a* ← **nos-ɐ* 'nos'

2.1.1.12 X-v/l-ica

2.1.1.12.1 Izglagolske tvorjenke

(a) Vršilnik dejanja

delavica 'dekla' < **děl-a-v-ic-a* ← **děl-a-ti* 'delati'

migalice 'trepalnice' < **mig-a-l-ic-ɐ* ← **mig-a-ti* 'mežikati, utripati'

mrazčalica 'mrzlica' < **morz-ɐč-a-l-ic-a* ← **morz-ɐč-a-l-ɐ* ← **morz-ɐč-a-ti* < **morz-ɐk-ɐ* ← **morz-ɐ* 'mraz'

2.1.1.13 X-lj-ica

2.1.1.13.1 Izglagolska tvorjenka

(a) Vršilnik dejanja

drpljica 'garje' < **dɐrp-ɐl-ic-a* ← **dɐrp-a-ti* 'praskati'

2.1.1.14 X-ar-ica

2.1.1.14.1 Izsamostalniške tvorjenke

(a) Ženska oblika

gazdarica 'gospodinja' < **(gazd)-ar-ic-a* ← madž. *gazda* 'gospodar'

gospodarica 'gospodinja' < **gospod-ar-ic-a* ← **gospod-ar-ɐ* ← **gospod-ɐ* 'gospodar'

2.1.1.14.2 Izpredložnozvezne tvorjenke (y-X-ar-ica)

zanohtarica 'zanohtnica' < **za-nogɐt-ar-ic-a* ← **za* 'za' + **nogɐt-ɐ* 'noht'

2.1.1.15 X-av-ica

2.1.1.15.1 Izpridevniške tvorjenke

(a) Nosilnik lastnosti

bradavica 'bradavica' < **bord-av-ic-a* 'bradavica' ← **bord-av-ɐ* ← **bord-a* 'brada'

krvavice 'črevo' < **krɐv-av-ic-ɐ* ← **krɐv-av-ɐ* 'krvav' ← **kry*, rod. **krɐv-e* 'kri'

2.1.1.15.2 Izpredložnozvezne tvorjenke (y-X-av-ica)

obradavica 'bradavica' < **o-bord-av-ic-a* 'bradavica' ← **bord-av-ɐ* ← **bord-a* 'brada'

2.1.2 Poimenovanja z razvidnim priponskim obrazilom -ica

in nejasno etimologijo korenskega morfema

V poglavju so zbrana poimenovanja, ki na strukturni ravni izkazujejo priponsko obrazilo -ica, zaradi nerazjasnjene etimologije korenskega morfema pa v SLA 1.2 niso morfemizirana, niti nedvoumno poknjžžena – njihova izrazna podoba izkazuje le glasovno, ne pa tudi zgodovinsko-etimološko poknjžžitev.

bezgavica 'bezgavka',¹² nejasno, zelo verjetno besedotvorna različica k *bezgavka*
bezgovljica 'bezgavka', nejasno, morda v zvezi z gor. *bezèlj* 'prišč, mozolj' ali *bržè*
 'žleza slinavka'

kloftica 'bezgavka', nejasno

lampice 'ledvice' < **(lamp)-ic-ē*, nejasno, verjetno v zvezi z *lumpice*¹³

leblice 'ledvice', verjetno po križanju **leDV-ic-ē* z neko drugo osnovo

moškalice 'trepalnice' < **(moškal)-ic-ē*, nejasno, morda v zvezi z *moštace*

nazbica 'nebo', nejasno, morda **na-zqb-ic-a* ← **zqbъ* 'zob'

oblice 'lice', nejasno, morda križanje med **lic-e* in **ob(v)ьlic-a* 'oblica'

osempica 'ošpica', nejasno, morda v zvezi z *osepnica*¹⁴

ospetnica 'ošpica', nejasno, morda v zvezi z *osepnica*

piknjica 'ščepec', nejasno, morda **pik-ŋ-ic-a*

pitomnice 'bezgavke', nejasno, morda v zvezi z bovškim pridevnikom *pitomen*
 (nar. *pitun*) 'gojen'

pledevice 'ledvice', nejasno, morda v zvezi z *ledvice*

pladevice 'ošpice', nejasno

repica 'piščal', nejasno, morda v zvezi z nem. *Rippe* 'rebro'

šenice 'sence', nejasno

škufica 'pregibi prstov', nejasno, morda v zvezi s sln. *škofica* 'najmanjši kovanec,
 pol vinarja'

vremenica 'bezgavka', nejasno, morda **vermen-ic-a* ← **vermē* 'vreme'

zavesnica 'zanohtnica', nejasno

žitovnice 'ošpice', nejasno

2.1.3 Poimenovanja, prevzeta iz zemljepisno stičnih idiomov

V poglavju je zbranih šest poimenovanj, ki so kot tvorjenke s strukturo besedotvor-
 na podstava + priponsko obrazilo -ica prevzeta iz zemljepisno stičnih idiomov, in
 sicer iz hrv. (knjižnega) jezika, zapisana pa so bila v kontrolnih točkah na Hrvaškem
 (Banfi, Dubravica, Hum na Sutli, Ravna Gora, Ravnice, Brest).

domačica 'gospodinja' < **(domaćic)-a* ← hrv. *domaćica* 'gospodinja'

groznica 'mrzlica' < **(groznic)-a* ← hrv. *groznica* 'vročina, trešljika'

punica 'tašča' < **(punic)-a* ← hrv. *punica* 'ženinova mati, tašča'

slepoočica 'sence' < **(slepoočic)-a* ← hrv. *sljepoočica* 'sence'

stražnjica 'zadnjica' < **(stražñic)-a* ← hrv. *stražnjica* 'zadnjica'

trepavic- 'trepalnice' < **(trepavic)-* ← hrv. *trepavice* 'trepalnice'

¹² *bEzgavka*, nejasno (ESSJ 1: 19, Snoj 2003: 38) (*E* → *i* v T159, T185, T186, T197, T208,
 T220, T221, T316, T317, T319, T320, T322)

¹³ *lumpice* < **(lump)-ic-ē* ← avstr. bav. nem. *Lumpe* 'ledvica'

¹⁴ *Osepnice*, nastalo v nar. razvoju **o-sъp-ъn-ic-ē* (*O* → *θ* v T008, T009; leksem je zapisan
 v koroških in panonskih narečjih s prehodom **ā* > *e*, poknjžena oblika bi se glasila *osa-*
pnic-).

2.2 Poimenovanja, nastala s pomenotvornimi postopki

Poleg poimenovanj, nastalih z besedotvornimi postopki, se v SLA 1 pojavljajo tudi taka, katerih nastanek so pogojevali pomenotvorni postopki, v pričujočem članku pa je njihovo razvrščanje potekalo v skladu z v SLA 1 določenimi narečnimi pomeni iztočnic in njihovimi motivirajočimi besedami. Pri večjem delu obravnavanih poimenovanj ugotavljamo njihov metaforični, pri manjšem delu pa metonimični nastanek.

(a) Metonimija

babica 'stara mati, tašča' < **bab-ic-a* ← **bab-a* 'stara ženska'
babnica 'žena' < **bab-ɔn-ic-a* ← **bab-a* 'stara ženska'
bedrica 'kolk' < **bedr-ic-a* ← **bedr-o* 'bedro, bedrna kost'
devica 'vdova' < **děv-ic-a* ← **děv-a* 'mlada, vendar že odrasla mlada ženska'
kitčica 'gleženj' < **kyt-ɔč-ic-a* ← **kyt-a* 'kita'
mamica 'stara mati' < **mam-ic-a* ← **mam-a* 'mama'
mrsvica 'ščepec' < **mɔrv-ic-a* ← **mɔrv-a* 'drobec, drobir'
mulica 'ustnica' < *(*mul*)-*ic-a* ← *(*mul*)-*a* 'usta, gobec' ← kor. nem. *mule* 'našobljena usta', srvnem. *müle* 'usta, gobec'
nunica 'stara mati, vdova' < *(*nun*)-*ic-a* ← poznolat. *nonna* 'dojilja, vzgojiteljica'
prežica 'ščepec' < *(*prež*)-*ic-a* ← *(*prež*)-*a* ← furl. *prese* 'prijem, oprimek', it. *presa* 'prijem, oprimek'
šakica 'ščepec' < **šak-ic-a* ← **šak-a* 'dlan, prgišče, pest'
šobica 'ustnica, usta' < **šob-ic-a* ← **šob-a* 'štrleča ustnica'
zeNic- 'obrvi, trepalnice' < **zěn-ic-a* ← **zěn-a* 'zenica'

(b) Metafora

betica 'pest' < **bɔt-ic-a* ← **bɔt-ɔ* 'bet'
butica 'lobanja' < **bɔt-ic-a* ← **bɔt-ɔ* 'bet'
gobica 'ustnica' < **gɔb-ic-a* ← **gɔb-a* 'goba'
gubica 'trepalnica' < **gub-ic-a* ← **gub-a* 'guba'
kroglica 'bezgavka' < **kɔɣl-ic-a* ← **kɔɣla* ← **okɔɣla* pod besedotvornim vplivom starinskega in narečnega sln. *kūgla* 'krogla' (Snoj 2003: 327)
mišica 'meče' < **myš-ic-a* 'mišica' ← **myš-ɔ* 'miš'
mulice 'čreva' < *(*mul*)-*ic-ɛ* ← furl. *mule* 'želodec, klobasa'
oslice 'ledvice' < **os(ɔ)l-ic-ɛ* ← **os(ɔ)l-a* 'brus, osla'
ribica 'ledvice, piščal, meča' < **ryb-ic-a* ← **ryb-a* 'riba'
šaflijca 'ščepec' < *(*šaf*l)-*ic-a* ← nem. *Schaffel* 'škaf'
šajbica 'piščal' < *(*šajb*)-*ic-a* ← nem. *Scheibe* 'kolot, plošča'
vampica 'meča' < *(*vamp*)-*ic-a* ← *(*vamp*)-*ɔ* ← bav. srvnem. *wamp* 'trebuh'
vejic- 'trepalnice' < **věj-ic-a* ← **věj-a* 'veja'
vejičice 'trepalnice' < **věj-ič-ic-ɛ* ← **věj-ic-a* ← **věj-a* 'veja'
vetrnica 'bezgavka' < **větr-ɔn-ic-a* ← **větr-ɔ* 'veter'

3 Geolingvistična interpretacija analiziranega besedja

Za analizirana poimenovanja se obenem zastavlja vprašanje, kako so ta razporejena oz. pogosta po posameznih narečnih skupinah, na kar bomo poskušali odgovoriti s pomočjo jezikovne besedotvorne karte (v Prilogi), ki je bila izrisana s tehnikami in metodami, uveljavljenimi v geolingvistiki. Kot najustreznejša tehnika se je izkazala znakovna, kjer je število poimenovanj v posameznem krajevnem govoru prikazano z deležem zapolnitve kroga, tako da prazen krog pomeni prisotnost 1–3 poimenovanj v posameznem krajevnem govoru, četrtinska zapolnitev 4–6 poimenovanj, polovična zapolnitev 7–9 poimenovanj, tričetrtinska 10–12 poimenovanj, v celoti zapolnjen krog pa 13–16 poimenovanj.

Kot je razvidno iz karte, je mogoče v slovenskih narečjih določiti območja, kjer so poimenovanja z *-ica* iz obravnavanega pomenskega polja »človek« zapisana redko, pogosto oz. množično, vsaj z eno pojavitvijo pa so prisotna prav v vseh¹⁵ krajevnih govorih.

Območja z množično pojavitvijo so vezana predvsem na obrobna vzhodnejša oz. jugovzhodna narečja, in sicer so to vsa narečja panonske narečne skupine (najštevilčnejše v severnih in južnih govorih prekmurskega narečja, vzhodnejših govorih prleškega, haloškega in slovenskogoriškega narečja), skrajni vzhodni govori štajerske narečne skupine (južnopohorsko narečje – T357 Lobnica, T359 Miklavž na Dravskem polju, T361 Zgornji Slemen, posavski govori T300 Turje, T302 Lokavec, na stiku s hrvaškim prostorom pa srednještajerska govora T339 Dobovec pri Rogatcu in T408 Hum na Sutli ter kozjanska govora T345 Bistrica ob Sotli in T409 Dubravica), celotno območje južnobelokranjskega narečja, izven tega bolj ali manj sklenjenega območja pa še v petih govorih gorenjskega narečja med Kranjem in Radovljico ter v posameznih razpršenih krajevnih govorih ostalih narečnih skupin: koroška narečna skupina (T009 Kranjska Gora, T045 Dobrova pri Dravogradu, T049 Pernice, T051 Vuzenica), primorska narečna skupina (T071 Drežnica, T072 Zatočmin, T090 Avče), rovtarska narečna skupina (T169 Idrija), dolenska narečna skupina (T229 Vnanje Gorice, T264 Trebnje) s kostelskima točkama T282 Delač in T412 Ravna Gora ter štajerska narečna skupina (T316 Mozirje, T317 Motnik).

Prav tako na obrobna, le da na zahodna narečja, so vezana območja z najmanj številčno prisotnostjo poimenovanj. Sklenjeno območje se pričinja v ziljskem narečju, ki se proti jugu nadaljuje v narečja primorske narečne skupine ter v obrobnejših zahodnih govorih rovtarske narečne skupine, poteka čez kraške obalne govore v Tržaškem zalivu ter se zaključi v istrskem narečju, proti vzhodu pa se od ziljskega narečja nadaljuje v notranjost koroške narečne skupine na avstrijski strani, kjer zajema predvsem govore z levega brega Drave. Manjša sklenjena območja z redkimi poimenovanji z *-ica* so še znotraj dolenskega narečja (govori od Stične (T254) vzdolž ob reki Krki do Dvora), v štajerski narečni skupini pa govori z levega brega

¹⁵ Gradiva ni le za krajevni govor T406 Ženavci (Jennersdorf), ki se nahaja na avstrijskem Gradiščanskem.

Save v sevniško-krškem podnarečju, kozjanski govori, srednještajerski govori ter kozjaško podnarečje).

Zemljepisno in številčno se med obema omenjenima arealoma nahaja območje, kjer se analizirana poimenovanja ne pojavljajo množično, niti redko, temveč razmeroma pogosto. To območje je vezano na gorenjsko, rovtarsko, dolensko narečno skupino, srednje- in zgornjesavinjsko narečje štajerske narečne skupine ter govore na avstrijskem Koroškem na desnem bregu Drave.

Iz opisane situacije je razvidno, da so območja z največjim številom analiziranih poimenovanj z *-ica* zemljepisno vezana na (jugo)vzhodnejša narečja, kar potrjujejo tudi besedotvorne raziskave narečnega gradiva iz drugih pomenskih polj (npr. »(kulture) rastline« prim. besedotvorni karti 2.1.4 in 3.1.1 Priponski morfem *-ica* v Horvat 2012: 433, 473), ki so bolj ali manj v zemljepisnem stiku s sosednjim hrvaškim jezikovnim prostorom, za katerega velja, da so tvorjenke s priponskim obrazilom *-ica* tudi sicer veliko pogostejše, kar je razvidno iz nekaterih besedotvornih kart Slovanskega lingvističnega atlasa (OLA 9: 27, 35, 45; prim. karte 1 'glava' (manjš.), karta 4 'sence', karta 8a 'zenica'), dodatno pa to potrjuje kartirano gradivo s področja južnoslovanskih jezikov iz pomenskega polja »živali« (prim. karte 10 'krt', 15A 'škrjanec', 17 'lastovka', 22 'pijavka', 37 'ovčka', 42 'mlada mačka', 56 'goska', 58A 'račka' v Pomianowska 1970: 56, 66, 72, 82, 116, 130, 161, 164), iz česar je mogoče sklepati, da so omenjena območja slovenskih narečij del veliko širšega areala, ki poteka po južnoslovanskem¹⁶ območju. V zvezi z zemljepisno razporeditvijo in pogostnostjo tvorjenk s priponskim obrazilom *-ica* ugotavlja Pomianowska (1970: 182–185), da so te za narečja južnoslovanskih govorov izjemno pogosta, posebej še za narečja hrvaškega in srbskega jezika.

4 Povzetek

Iz pričujočega prispevka je razvidno, da so besedotvorne raziskave slovenskih narečij izhajajoč iz gradiva, pridobljenega z vprašalnico za SLA, možne, kljub temu da vprašalnica v primarni fazi predvideva neposredno pridobivanje glasoslovno, oblikoslovno, leksično ter semantično, ne pa tudi besedotvorno diferenciranega gradiva, in naj bi služila predvsem za »prvo zapisovanje narečij na celotnem slovenskem ozemlju« (Benedik 1999: 17). Besedotvorne značilnosti slovenskih narečij je tako mogoče na podlagi tega gradiva ugotavljati v sekundarni fazi, npr. po izrisu leksičnih kart, kjer na podlagi morfemizacije leksemov izstopijo njihova besedotvorna sredstva (za raziskave s ciljem ugotavljanja nabora, funkcije in razvrstitvenih značilnosti besedotvornih sredstev v posameznih jezikovnih sistemih) oz. po sistematični in načrtni izgradnji korpusa tvorjenk z določenimi besedotvornimi

¹⁶ O razširjenosti in pogostnosti priponskega obrazila *-ica* v južnoslovanskih jezikih v primerjavi z zahodnimi in vzhodnimi slovanskimi jeziki, kjer so za enak besedotvorni pomen pogostejša druga priponska obrazila (npr. *-ika*), prim. Sławski 1974: 98–99.

sredstvi (za raziskave s ciljem ugotavljanja produktivnosti, funkcije in zemljepisne razširjenosti posameznih besedotvornih sredstev), kot je to prikazano v pričujočem prispevku.

Za 145 obravnavanih poimenovanj ugotavljamo, da je večji delež teh nastal z besedotvornimi postopki, in sicer z izpeljavo, manjši delež pa s pomenotvornimi postopki (s pomenskimi prenos, tj. z metaforo, manj po z metonimijo). T. i. pravih tvorjenk, torej tistih, ki imajo na sinhroni ravni v obravnavanem jezikovnem sistemu razvidno strukturo besedotvorna podstava + besedotvorno obrazilo *-ica*, je 91; 20 poimenovanj izkazuje strukturo tvorjenke, vendar pa je etimologija korenskega morfema ostala nerazjasnjena, 6 poimenovanj je prevzetih iz zemljepisno stičnega idioma, 28 jih je pomenotvornega nastanka, nekoliko več po metafori, manj pa po metonimiji.

Izmed t. i. pravih tvorjenk jih je največ izsamostalniških, pri čemer prevladujejo tавтолоške izpeljanke, po številu sledijo manjšalnice in feminativi, najmanj jih ima besedotvorni pomen opravljalk, enajst tvorjenk, večinoma s slovarskim pomenom 'zanohtnica' je tvorjenih iz samostalniške predložne zveze, te so nosilke besedotvornega pomena opravljalk.

Štirinajst tvorjenk je izpridevniških, vse z besedotvornim pomenom nosilnik lastnosti, dvanajst pa izglagolskih z besedotvornim pomenom vršilnik dejanja.

Sedem tvorjenk je mogoče v skladu z njihovo morfemizacijo označiti kot večkrat motivirane tvorjenke, in sicer kot izsamostalniške z besedotvornim pomenom opravljalk ter zloženo pripono *-nica* oz. kot izpridevniške z besedotvornim pomenom nosilnik lastnosti ter besedotvornim obrazilom *-ica*.

Z vidika zemljepisne razporeditve za obravnavana poimenovanja ugotavljamo, da so ta na nekaterih območjih redkejša, tj. v narečjih primorske narečne skupine, pogostejša pa so v jugovzhodnejših narečjih, s katerimi predstavljajo del veliko širšega areala, ki ga tvori priponsko obrazilo *-ica*.

5 Preglednica s prikazom strukture tvorjenk

Legenda: I = iztočnica; T = tvorjenka;¹⁷ P, PN = priponsko obrazilo, priponski niz; PM1 = priponski morfem 1; PM 2 = priponski morfem 2; PM 3 = priponski morfem 3; PrM = predponski morfem; SPL = slovarski pomen leksema; BPr = besedotvorni predhodnik; Bpo = besedotvorni pomen; S = samostalnik; SPz = samostalniška predložna zveza; P = pridevnik; G = glagol; M = manjšalnica, O = opravljalk, TI = tавтолоške izpeljanke; Ž = ženska oblika; NL = nosilnik lastnosti, VD = vršilnik dejanja

Opomba: V preglednico so vključene vse tvorjenke, obravnavane v razdelku 2.1.1, medtem ko poimenovanja iz razdelkov 2.1.2, 2.1.3, 2.1.4 in 2.2 niso vključene v tabelo.

¹⁷ Pri tvorjenkah z več možnimi morfemskimi segmentacijami je v preglednici podana le ena izmed možnosti, in sicer segmentiranje na največje možno število morfemov.

I	T	P, PN	PM1	PM2	PM3	PrM	SPL	BPr	BPo
1. bubica	*bub-ic-a	-ica	-ica				mozolj	S	M
2. bubljica	*bub-b-l-ic-a	-ica	-ica				mozolj	S	M
3. bulica	*bul-ic-a	-ica	-ica				mozolj	S	M
4. čevica	*(čeč)-ic-a	-ica	-ica				dekle	S	M
5. deklica	*dět-ьk-ьl-ic-a	-ica	-ica				1. hči, 2. dekle	S	M
6. heica	*děl-ic-a	-ica	-ica				dekle	S	M
7. luknjica	*luk-ń-ic-a	-ica	-ica				nosnica	S	M
8. mrvičica	*mьrv-ic-ic-a	-ič-ica	-ica	-ica-			ščepec	S	M
9. špičice	*stьp-ic-ic-ę	-ič-ica	-ica	-ica-			ošpice	S	M
10. senica	*sьn-ic-a	-ica	-ica				sence	S	O
11. zimica	*zim-ic-a	-ica	-ica				mrzlica	S	O
12. srbežčica	*svьrb-ęž-ьč-ic-a	-ež-č-ica	-ica	-č-	-ica		1. garjé, 2. šen	S	O
13. koščica	*košč-ic-a	-ica	-ica				1. kost, 2. koščica	S	TI
14. križice	*križ-ic-ę	-ica	-ica				križ	S	TI
15. ledvice	*ledv-ic-ę	-ica	-ica				ledvice	S	TI
16. lumpice	*(lump)-ic-ę	-ica	-ica				ledvice	S	TI
17. maruškljica	*(marušklj)-ic-	-ica	-ica				ošpice	S	TI
18. obrvice	*o-brьv-ic-ę	-ica	-ica				obrvi	S	TI
19. ošpice	*o-sьp-ic-	-ica	-ica				ošpice	S	TI
20. peščica	*pešč-ic-a	-ica	-ica				1. pest, 2. dlan, 3. ščepec, 4. prgišče	S	TI
21. punjica	*(puń)-ic-a	-ica	-ica				prgišče	S	TI
22. pupica	*(pup)-ic-a	-ica	-ica				dekle	S	TI
23. ritesnica	*rit-es-ьn-ic-a	-es-n-ica	-ica	-n-	-es-		zadnjica	S	TI
24. ritešnjice	*rit-ęš-ьń-ic-ę	-eš-n-ica	-ica	-n-	-eš-		zadnjica	S	TI
25. ritusnica	*rit-us-ьn-ic-a	-us-n-ica	-ica	-n-	-us-		zadnjica	S	TI

26.	stavica	*stav-ic-a	-ica	-ica				pregibi prstov	S	TI
27.	ščepeca	*ščep-ic-a	-ica	-ica				ščepec	S	TI
28.	škranjica	*skorň-ic-a	-ica	-ica				sence	S	TI
29.	temenica	*tēmen-ic-a	-ica	-ica				teme	S	TI
30.	tetica	*tet-ic-a	-ica	-ica				1. teta, 2. ujna	S	TI
31.	ujnica	*uj-yn-ic-a	-ica	-ica	-n-			ujna	S	TI
32.	vdovica	*vȳdov-ic-a	-ica	-ica				vdova	S	TI
33.	revica	*(rěv)-ic-a	-ica	-ica				sirota	S	TI
34.	žnabljica	*(žnabl)-ic-a	-ica	-ica				ustnica	S	TI
35.	ličnica	*lič-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			lice	S	TI
36.	obrnvice	*o-brŋv-yn-ic-ę	-n-ice	-ica	-n-			obrvi	S	TI
37.	pestnica	*pest-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			pest	S	TI
38.	sestranica	*sestr-an-ic-a	-an-ica	-ica	-an-			sestrična	S	TI
39.	družinica	*druž-in-ic-a	-in-ica	-ica	-ina-			družina	S	TI
40.	nosnica	*nos-yn-in-ic-a	-n-in-ica	-ica	-ina-	-n-		nosnica	S	TI
41.	dinarica	*(dinar)-ic-a	-ica	-ica				dekle	S	Ž
42.	frajarica	*(frajar)-ic-a	-ica	-ica				dekle	S	Ž
43.	hlapica	*xolp-ic-a	-ica	-ica				dekla	S	Ž
44.	pastirica	*past-yř-ic-a	-ica	-ica				dekla	S	Ž
45.	švigerica	*(švigar)-ic-a	-ica	-ica				tašča	S	Ž
46.	gazdarica	*(gazd)-ar-ic-a	-ar-ica	-ica	-ar-			gospodinja	S	Ž
47.	gospodarica	*gospod-ar-ic-a	-ar-ica	-ica	-ar-			gospodinja	S	Ž

I	T	P, PN	PM1	PM2	PM3	PrM	SPL	BPr	BPo
48.	ozenica	*o-zēn-ic-a	-ica			o-	1. obrvi, 2. trepalnice	SPz	O
49.	zanolhtica	*za-nogyt-ic-a	-ica			za-	zanolhtnica	SPz	O

50.	nanohntnica	*na-nogyt-ып-ic-a	-n-ica	-ica	-n-	na-	zanoihtnica	SPz	O
51.	podkolenica	*podъ-kolén-ып-ic-a	-ica	-ica		pod-	piščal	SPz	O
52.	zagnidnica	*za-gnid-ып-ic-a	-n-ica	-ica	-n-	za-	zanoihtnica	SPz	O
53.	zanoihtnica	*za-nogyt-ып-ic-a	-n-ica	-ica	-n-	za-	zanoihtnica	SPz	O
54.	zaparknica	*za-сьpar-ык-ып-ic-a	-n-ica	-ica	-n-	za-	zanoihtnica	SPz	O
55.	znanohntnica	*sъ-na-nogyt-ып-ic-a ali *jъz-na-nogyt-ып-ic-a	-n-ica	-ica	-n-		zanoihtnica	SPz	O
56.	zanoihtarica	*za-nogyt-ar-ic-a	-ar-ica	-ica	-ar-	za-	zanoihtnica	SPz	O
57.	obradavica	*o-bord-av-ic-a	-av-ica	-ica	-av-	o-	bradavica	SPz	O
58.	potrepalnice	*po-trep-a-l-ып-ic-e	-n-ica	-ica	-n-	po-	trepalnice	SPz	TT

I	T	P, PN	PM1	PM2	PM3	PrM	SPL	BPr	BPo
59.	ljubica	*lub-ic-a	-ica				dekle	P	NL
60.	mrzlica	*mъz-l-ic-a	-ica				mrzlica	P	NL
61.	rdečica	*rъd-eč-ic-a	-ica				šen	P	NL
62.	srbečica	*svъb-eč-ic-a	-ica				garje	P	NL
63.	starica	*star-ic-a	-ica				stara mati	P	NL
64.	sušica	*sux-ic-a	-ica				jetika	P	NL
65.	sušica	*suš-ic-a	-ica				jetika	P	NL
66.	ubožica	*u-bož-ic-a	-ica				sirota	P	NL
67.	zadnjica	*zad-ып-ic-a	-ica				zadnjica	P	NL
68.	golenica	*gol-én-ic-a/*gol-en-ic-a	-en-ica		-en-		1. piščal, 2. meča	P	NL
69.	ognjenica	*ogn-en-ic-a	-en-ica		-en-		mrzlica	P	NL
70.	vodenica	*vod-en-ic-a	-en-ica		-en-		vodenica	P	NL

71.	bradavica	*bord-av-ic-a	-av-ica	-ica	-av-	bradavica	P	NL
72.	kravice	*krav-av-ic-ę	-av-ice	-ica	-av-	ęrevo	P	NL

I	T	P, PN	PM1	PM2	PM3	PrM	SPL	BPt	BPo
73. ęrnica	*ęrnm-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			zanohtnica	S, P	O, NL
74. lakotnica	*olkot-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			1. križ, 2. kolk	S, P	O, NL
75. mraznica	*morz-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			mrznica	S, P	O, NL
76. nosnica	*nos-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			nosnica	S, P	O, NL
77. pljučnica	*plut-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			jetika	S, P	O, NL
78. udnica	*ud-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			1. revma, 2. vodenica	S, P	O, NL
79. ustnica	*ust-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			ustnica	S, P	O, NL

I	T	P, PN	PM1	PM2	PM3	PrM	SPL	BPt	BPo
80. trepenjice	*trep-eń-ic-ę	-ica	-ica				trepalnice	G	VD
81. trešljica	*tres-l-ic-a	-ica	-ica				mrznica	G	VD
82. osepnice	*o-sęp-yn-ic-ę	-n-ica	-ica	-n-			ošpice	G	VD
83. potrepanice	*po-trep-a-n-ic-ę	-n-ica	-ica	-n-			trepalnice	G	VD
84. sutnic-	*o-sup-t-yn-ic-	-n-ica	-ica	-n-			ošpice	G	VD
85. tipalnice	*tip-a-l-yn-ic-ę	-n-ica	-ica	-n-			trepalnice	G	VD
86. trepalnice-	*trep-a-l-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			trepalnice	G	VD
87. zmraznica	*sę-morz-yn-ic-a	-n-ica	-ica	-n-			mrznica	G	VD
88. delavica	*dęl-a-v-ic-a	-v-ica	-ica	-v-			dekla	G	VD
89. migalice	*mig-a-l-ic-ę	-l-ica	-ica	-l-			trepalnice	G	VD
90. mrazčalica	*morz-ęć-a-l-ic-a	-l-ica	-ica	-l-			mrznica	G	VD
91. drpljica	*dęrp-ę-l-ic-a	-lj-ica	-ica	(-lj-)			garje	G	VD

Viri in literatura

- Bajec 1950 = Anton Bajec, *Besedotvorje slovenskega jezika I*, Ljubljana: SAZU, 1950 (Dela Razreda za filološke in literarne vede 1).
- Benedik 1999 = Francka Benedik, *Vodnik po zbirki narečnega gradiva za Slovenski lingvistični atlas (SLA)*, Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 1999.
- Benedik idr. 2010 = Francka Benedik idr., *Ponovne objave člankov s kartami za Slovenski lingvistični atlas (do leta 2008)*, ur. Peter Weiss – Jožica Škofic – Karmen Kenda-Jež, Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2010.
- Furlan 2008 = Metka Furlan, O slovenskih parih tipa *kost* : *koščica* ali o nastanku razmerja -st- : -šč-i- (k identifikaciji zgodnjepraslovske akrostatične deklinacije ijevskih samostalnikov), *Jezikoslovni zapiski* 14 (2008), št. 1, 7–27.
- Gradivo za *Slovenski lingvistični atlas (SLA)* in *Slovanski lingvistični atlas (OLA)*, ki ga hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani.
- Horvat 2012 = Mojca Furlan, *Morfološka struktura in geolingvistična interpretacija rastlinskih poimenovanj v slovenskih narečjih: doktorska disertacija*, Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, 2012.
- Kenda-Jež 2006 = Karmen Kenda-Jež, Slovenska dialektologija v drugi polovici 20. stoletja, v: *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*, ur. Mihaela Koletnik – Vera Smole, Maribor: Slavistično društvo, 2006 (Zora 41), 22–30.
- Kowalska 2011 = Anna Kowalska, *Gwary dziś: apelatywne nazwy miejsc w dialektach polskich: derywacja sufiksalna*, Poznań: Wydawnictwo poznańskiego towarzystwa przyjaciół nauk, 2011.
- Lenček 1992 = Rado Lenček, Na sledi tvorjenk s predpono *vi-* v slovenskih narečjih, *Slavistična revija* 40 (1992), št. 1, 61–77.
- Merkù 1999 = Pavle Merkù, Spremešanje jezikov v terskem besedotvorju: izomorfija, heteromorfija in polimorfija, v: *Logarjev zbornik*, ur. Zinka Zorko – Mihaela Koletnik, Maribor: Slavistično društvo 1999 (Zora 8), 186–201.
- OLA 9 = *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas: serija leksiko-slovoobrazovatel'naja 9: čelovek*, Kraków, 2009.
- Międzynarodowy Komitet Sławistów, Komisja Ogólnosłowiańskiego Atlasu Językowego – Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 2009.
- Pomianowska 1970 = Wanda Pomianowska, *Zróżnicowanie gwar południowosłowiańskich w świetle faktów słotwórczych*, Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej akademii nauk, 1970.
- Rajh 2002 = Bernard Rajh, *Od narečja do vzhodnoštajerskega knjižnega jezika*, Maribor: Slavistično društvo, 2002 (Zora 19).
- Rebrica 2004 = Lara Rebrica, *Besedni atlas za domače živali (BADŽ) 2: mačka in pes: diplomsko delo*, Ljubljana: [L. Rebrica], 2004.
- Reichan 1998 = Jerzy Reichan, Polskie słotwórstwo gwarowe w aspekcie geograficznojęzykowym, v: *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia*

- dialektologii*, ur. Sławomir Gala, Łódź: Łódzkie towarzystwo naukowe, 1998, 259–264.
- Sierociuk 2001 = Jerzy Sierociuk, Założenia metodologiczne badań słowotwórstwa gwarowego, v: *Gwary dziś 1. Metodologia badań*, ur. Jerzy Sierociuk, Poznań: Wydawnictwo poznańskiego towarzystwa przyjaćół nauk, 2001. 153–160.
- SLA 1.1 = *Slovenski lingvistični atlas 1: človek (telo, bolezni, družina) 1: atlas*, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Jezikovni atlas).
- SLA 1.2 = *Slovenski lingvistični atlas 1: človek (telo, bolezni, družina) 2: komentarji*, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Jezikovni atlas).
- Sławski 1974 = Franciszek Sławski, *Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego*, v: Franciszek Sławski, *Słownik prasłowiański I*, Wrocław idr., 1974, 43–141.
- Sławski 2011 = Franciszek Sławski, *Słowotwórstwo, słownictwo i etymologia słowiańska I: słowotwórstwo*, Kraków: Polska akademія umiejętności, 2011 (Rozprawy Wydziału filologicznego LXXX), 9–182.
- Smole 2003 = Vera Smole, *Besedni atlas za domaće živali (BADŽ) 1: perutnina*, Ljubljana, 2003. (Razmnoženo.)
- Smole 2006 = Vera Smole, Stanje in perspektive slovenske lingvistične geografije, v: *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas: materialy i issledovanija 2003–2005: sbornik naučnyh trudov*, Moskva: Institut ruskogo jazyka RAN, 2006, 80–117.
- Smole – Horvat 2013 = Vera Smole – Mojca Horvat, Leksika s pomenskega polja »jabolko, jablana« v slovenskih in makedonskih narečjih, v: *Makedonski jazyk* 64 (2013), 47–61.
- Stramljič Breznik 1994 = Irena Stramljič Breznik, Tvorjenke v Košičevem delu Zobriszani Szloven i Szlovenka med Múrov i Rábov, v: *Košič in njegov čas: zbornik razprav o Jožefu Košiču*, ur. Zinka Zorko – Marija Bajzek Lukač – Stjepan Lukač, Budimpešta: Košičev sklad, 1994, 136–170.
- Stramljič Breznik 1999a = Irena Stramljič Breznik, *Prispevki iz slovenskega besedoslovja*, Maribor: Slavistično društvo, 1999 (Zora 7).
- Stramljič Breznik 1999b = Irena Stramljič Breznik, Besedotvorne značilnosti narečja ob primeru beltinskega prekmurskega slovarja, v: *Logarjev zbornik*, ur. Zinka Zorko – Mihaela Koletnik, Maribor: Slavistično društvo, 1999 (Zora 8), 160–179.
- Stramljič Breznik 2004 = Irena Stramljič Breznik, *Besednodružinski slovar slovenskega jezika: poskusni zvezek za iztočnice na B*, Maribor: Slavistično društvo, 2004 (Zora: priročniki 1).
- Stramljič Breznik 2006 = Irena Stramljič Breznik, Besedotvorje v knjižnem jeziku in narečju (Ob primerjavi poskusnega slovarja narečja in besednih družin), v: *Diahronija in sinhronija v dialektoloških raziskavah*, ur. Vera Smole – Mihaela Koletnik, Maribor: Slavistično društvo 2006 (Zora 41), 376–384.
- Stramljič Breznik 2010 = Irena Stramljič Breznik, *Tvorjenke slovenskega jezika med slovarjem in besedilom*, Maribor: Filozofska fakulteta, 2010 (Zora 71).
- Stramljič Breznik 2013 = Irena Stramljič Breznik, Besedotvorni izzivi dialektoloških raziskav: Slovenski lingvistični atlas 1 in Semantičko-derivacioni rečnik 1–2, *Jezikoslovni zapiski* 19 (2013), št. 2, 59–72.
- Šekli 2011a = Matej Šekli, Besedotvorje (pra)slovanščine v sinhroni in diahroni luči na primeru samostalniških izpeljank, v: *Slavistika v regijah – Maribor =*

- Zbornik Slavističnega društva Slovenije* 22, ur. Boža Krakar-Vogel, Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, 2011, 217–222.
- Šekli 2011b = Matej Šekli, Morfološka analiza, v: *Slovenski lingvistični atlas* 1: *človek (telo, bolezn, družina)* 2: *komentarji*, ur. Jožica Škofic, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011 (Jezikovni atlas), 16–18.
- Šekli 2012 = Matej Šekli, Besedotvorni pomeni samostalniških izpeljank v (pra-) slovanščini, *Filološki studii* = *Filologičeskie zametki* = *Filološke pripombe* = *Filološke studije* (Skopje idr.) 10 (2012), zv. 1, 149–165.
- Toporišič 1987 = Jože Toporišič, Slovensko narečjeslovje, v: Jože Toporišič, *Portreti, razgledi, presoje*, Maribor: Obzorja, 1987, 217–256.
- Toporišič 2000 = Jože Toporišič, *Slovenska slovnica*, Maribor: Založba Obzorja, 42000 (1976).
- Unuk 1997 = Drago Unuk, Besedotvorje v zahodnih prleških govorih, v: *Varia VII: zbornik materialov zo VII. kolokvija mladých jazykovedcov*, Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV, 1997, 148–157.
- Vidovič Muha 2000 = Ada Vidovič Muha, *Slovensko leksikalno pomenoslovje: govorica slovarja*, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2000.

Dialect derivatives with the suffix *-ica* from the semantic field ‘man’

Summary

This article shows that word-formation studies of Slovenian dialects can be carried out using material obtained through the SLA questionnaire, despite the fact that in the primary phase the questionnaire envisages direct collection of material that differs in terms of phonetics, morphology, lexis, and semantics, but not word formation, and is primarily intended for “initial inventorying of dialects across all of Slovenia” (Benedik 1999: 17). Based on this material, the word-formation characteristics of Slovenian dialects can therefore be determined in the secondary phase; for example, after producing lexical maps that show the word-formation elements of lexemes based on their separation into constituent morphemes (for research aimed at establishing the selection, function, and classification characteristics of word-formation elements in individual linguistic systems), or following the systematic and planned compilation of a corpus of derivatives using specific means of word formation (for research aimed at determining the productivity, function, and geographical distribution of individual means of word formation), as shown in this article. With regard to the 145 expressions analyzed, it is established that the large majority were created through word-formation processes such as derivation and fewer were created through meaning-creating procedures such as transfers of meaning (i.e., metaphor and to a lesser extent metonymy). In terms of spatial distribution, these expressions are the least common in the Littoral dialect group. They are more common in southeastern Slovenian dialects, which are part of a much broader South Slavic area forming them with the suffix *-ica*.

**Pogostnost narečnih poimenovanj z *-ica* iz pomenskega polja »človek«
(po gradivu za SLA 1)
Mojca Horvat**

